

Naše žene se pripravljajo na volitve

V kratkem bodo žene našega okrožja imele volitve, na katerih si bodo izvolile nove terenske in okrajne odbore ASIZZ. Ne glede na to, da je že skoraj potekla funkcijska doba dosedanjih odborov, je treba upoštevati, da je ravno organizacija naših demokratičnih žena ena najbolj aktivnih in med ženskimi delom prebivalstva ena najbolj zasidranih. Njen množični značaj, zlasti pa njena izredna delavnost zahtevata, da preizkusi ta organizacija čim pogosteje svoje članice, da pritegne v svoje aktivne vedno nove tovaršice in jim da na ta način priliko, da lahko uveljavijo svojo organizacijsko sposobnost ter svojo delovno voljo.

Zato so si žene našega okrožja za počastitev svojih volitev napovedale vsestransko tekmovalno, tako da bodo v tem predvolilnem tekmovalstvu v organizacijskem pogledu pripravile teren, da bo udeležba pri volitvah čim večja. V ta namen bodo izvedle številna posvetovanja, tako med kmečkimi kakor med delavskimi ženami. Predvsem bodo žene v tem tekmovalstvu pomnožile svojo aktivnost do otrok in tako doprinele, da se bodo v tem času otvorili razni otroški vrtci in igrišča.

Tudi žene v vasi bodo ob tej priliki izboljšale svoje delo. V raznih krajih bodo odprti šiviljski tečaji, s čimer bodo razbremenjene naše zadružne krojačnice. Takšni tečajji bodo odprti v Smarjah, Izolji, Dekanih in Vanganelu. Obenem bodo naše žene skrbale tudi za zapuščene otroke in starčke na vasi. V tem pogledu bodo v okviru tekmovalstva pregledale položaj teh ne srečnežev in skrbale za to, da jim bo dana takojšnja pomoč, kakor tudi, da bodo krajevne oblasti podvzele za bodoče nekaj pozitivnega v njihovo korist.

Žene bodo v tem tekmovalstvu organizirale tečaj za prvo pomoč na vasi, zato bodo pobrale, da bo iz vsake vasi nekdo posejal ta tečaj.

Brigada mladih pomorščakov se je izkazala

Dijaki Pomorskega tehnikuma iz Pirana, ki so odšli na prostovoljno delo na cesto Križišče-Rizana so v prvem tednu svojega dela pokazali zadovoljlive uspehe pri delu. Dnevno so presegali normo za 21%. Povprečno presežena norma je okrog 60%, najboljši rezultat pa je bil dosežen 13. t. m. ko je brigada presegla norme za 109%. Tega dne je najboljša četa to je II. četa dosegla 305% norme. Ta četa je splošno najboljša in le dvakrat je uspelo IV. četi da jo je prekosila. Vsi brigadirji se trudijo, da bi čim bolj dosegali količine, ki je določena v normi, vendar se vsak dan izkazuje najboljši med njimi. Takoj prvi dan je najboljša trojka dosegla rekord 185 samokolnic v 6 urah, ki je bil po bit šele 13. t. m. ko je 9 brigadirjev doseglo kar 330% po normi. Brigada je vključena v tekmovalne z vsemi ostalimi brigadami na gradilišču, gradilišče samo pa z vsemi gradilišči cest v Sloveniji in coni STO-ja.

Brigada pa je z dnem 13. VII. prenehala z delom na cesti Križišče-Rizana, ker odpotuje 15 brigadirjev s tržaško brigado v Zagreb, ostali pa v Novo Gorico.

Tudi na novih terenih dela se bodo člani brigade izkazali kakor so se že v začetku obvezali. To je želja in volja vseh brigadirjev dijakov Pomorskega tehnikuma, in bodo tudi to izpolnili.

V okviru samostojnih akcij pa bodo žene v tem tekmovalstvu izvršile najmanj 5.000 ur prostovoljnega dela, za opremo otroških igrišč, katera bodo v Bertekih, Sv. Luciji, Pučah, Koštaboni, Sv. Antonu, Babičih in Marežganih. Obiskale bodo tudi počitniške kolonije bodisi naših otrok v Sloveniji kakor tudi tujkajšnje, kjer letujejo otroci Slovenije pri nas. Organizirana bosta tudi dva večja izleta v Jugoslavijo.

kjer bo dana ženam prilika, da bodo spoznale velik napredek ravno na socialnem in kulturnem polju v socialistični Jugoslaviji.

Tekmovalne bodo ne samo med seboj individualno, marveč tudi med posameznimi vasm, s čimer bodo dvignile duh socialističnega tekmovalja.

Škofije

Pred dnevi so imele škofijske žene svoj predvolilni sestanek, na katerem so se pomenile o delu, ki ga morajo narediti, da bodo lepo počutile volitve. Pri pretresanju položaja so ugotovile, da je najnujnejše postaviti si otroški vrt. Zato je del žen prevzel odgovornost, da to naredi. Drug del žen pa si

je zadal nalogo, da pregleda dojenčke, kako matere ravnajo z njimi, ali je dovolj hrane in sladkorja, kako jih matere čistijo itd. Tretji del žen bo pa skrbel za kulturno prireditev na dan volitev v odbore ASIZZ. Četrta skupina je sklenila, da pregleda starčke in onemogle ter da jim nudi takojšnjo pomoč ali posreduje pri merodajnih organih, da oni to naredijo. Škofijske žene so dejale, da ni treba nikomur več beraščiti, ker ljudska oblast skrbi tudi za tiste, ki je onemogel. Treba je le najti pravičen odnos do starčkov in onemoglih, o čemer smo do sedaj popuščali.

Potrebuje delovno silo

Vprašanje delovne sile se še vedno postavlja pred nas kot eno najvažnejših v našem gospodarskem planu. Vsi vemo, da je v planu točno postavljeno zvišanje življenjske ravni za 15 odstotkov. To izboljšanje pa ne bo nikakor prišlo samo, treba je, da pri tem vsi sodelujemo, da bo tako dosežen ali celo presežen plan na vseh področjih našega udejstvovanja.

V tovarnah »Arrigoni« in »Ampele« v Izoli in v nekaterih podjetjih v Kopru bi lahko zaposlili še okoli 250 žensk. V gradbeni stroki za izvršitev plana bi potrebovali najmanj 70 kvalificiranih zidarjev, ne kvalificiranih delavcev pa nad 600. Prav tako rabimo tudi pleskarje, čevljarje, motoriste za ribiške ladje, mlinarje, mesarje in obrtnike raznih strok. Tu se postavlja vprašanje predvsem pred vse člane množičnih organizacij, kako ga rešiti?

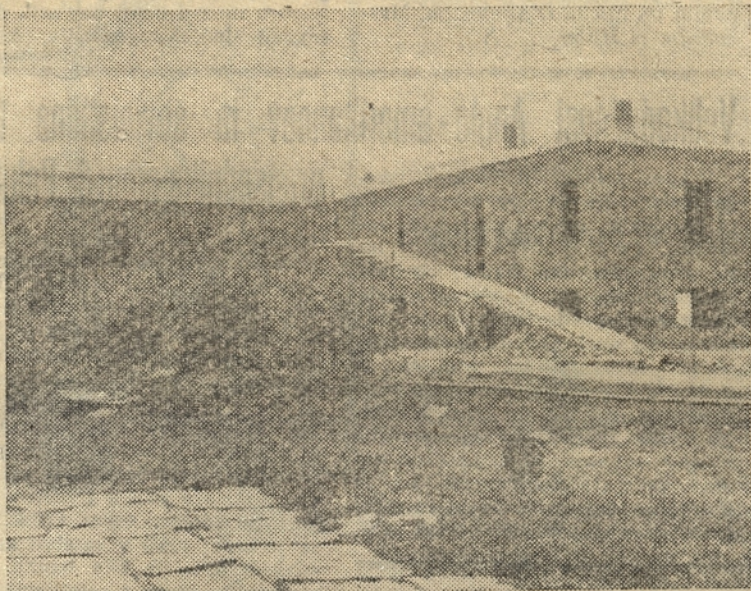
Rešitev pomanjkanja ženske delovne sile ne predstavlja takih težav, kakor si mislimo. Če se na primer vprašamo. Zakaj hodijo še vedno iz vasi v bližini meje in tudi od oddaljenejših krajev žene in dekleta na hlapčevsko delo v Trst? Teh ni malo število. Ko imamo tu pri nas dovolj zaposlitve za vse in hodijo te še vedno v Trst, pomeni, da se ne zavedajo svojih dolžnosti. Vse te žene in dekleta, ki ne pomagajo pri gradnji boljšega življenja v našem okrožju, bi se morale po petih letih svobode vendar otežiti one miselnosti, ki dela današnjemu človeku veliko sramoto. V mnogih primerih so žene in dekleta to spoznale. Tem naj bi sledile še druge, ki jih veže ona stara mi-

2000 prostovoljnih ur so napravili Marežgani

Prostovoljno delo pri zadružnem domu v Marežganih se je od 26. junija dalje skoraj potrojilo. Na nekem sestanku so se skupno vsi Marežgani pomenili, da bodo tudi med tedni delali prostovoljno. Vedno so mislili, da bodo gradili zadružni dom vzporedno s Smarjani, gani ne dajo, da i zaostajali za dom končali, zato se tudi Marežgani Toda Smarjani so svoj zadružni njimi. Od 26. junija dalje, če greš mimo Marežig boš videl vsak dan ljudi-frontovce, mladince in mladinke, ki kopljejo, nakladajo v samokolnice in vagončke in vozijo izpred zadružnega doma. Vsi hitijo samo da bi čim prej izravnali prostor pred zadružnim domom, kjer je več stotin m³ zemlje za izkopati in prevoziti.

Vsaka izmed marežganskih vasic pride en dan v tednu na prostovoljno delo. Tako delajo že štiri tedne. Poleg tega se množično udeležijo dela tudi ob nedeljah. Prvo nedeljo v juliju jih je bilo na delu 64. Naslednji dve nedelji so bili prav tako polnoštevilno udeleženi. Do sedaj je bilo od 26. junija 337 udeležencev prostovoljcev vstevši v to tudi tiste, ki delajo med tednom. Skupno so napravili 2.081 prostovoljnih delavni ur. Izkopali so 100 m³ zemlje in prevozili v razdaljo nad 100 m. V

seino, da so odvisni le od Trsta in lir, ki jih prejemajo za svoje robovanje. Vsi bi morali to čutiti kot ponižanje — služiti tistim, ki so nam prizadejali toliko gorja. A danes smo lahko ponosni, da smo jim tak odločno in uporno iztrgali iz rok oblast.

MAREŽGANI IMAJO LEP ZADRUŽNI DOM

O pripravi za okrajno partijsko konferenco

Sv. Peter

Nedelja 16. junija je bil za sektor Sv. Peter najpomembnejši dan po osvoboditvi. Imeli so krajevno partijsko konferenco, na kateri so pregledali delo Partije v petletni borbi za izgradnjo socializma v samem sektorju.

nekaterih prostorih v pritličju je bilo tudi pred enim mesecem več m³ zemlje a sedaj je vse očiščeno in betoniranega 175 m² poda.

Najboljša vas je Krcmi, naj si bodi pri udeležbi ali po marljivosti pri delu, kjer se frontovci res zanimajo za delo. Tudi Bernetič so se letos poboljšali. Pretekli teden so oni največ naredili izmed vseh petih skupin. Tudi Laporci so v tem času prispevali nekaj prostovoljnih ur toda lahko bi jih več, ker je zadružni dom enako tudi njihov. Tudi ostale vasi moramo pohvaliti, ker prav marljivo delajo.

Tako delajo in hitijo Marežgani da bi imeli zgrajen zadružni dom do svojega tradicionalnega praznika to je 4. novembra.

KMETJE!

Čitajte in širite
vaše glasilo:

«Istrski tednik»

Po naših vaseh

V KORTAH SE NAGLO DVIGAJO ZIDOVİ ZADRUŽNEGA DOMA

Ze zadnjic smo v našem listu objavili vest, da Kortežani požrtvovalno delajo pri svojem zadružnem domu. To je tudi res. Vsak dan iz vseh vasi, razen iz Mališe, dela pri gradnji zadružnega doma od deset do dvajset prostovoljcev. Ob nedeljah pa organizirajo množično udarniško delo, katerega se vsakokrat udeležijo od dvajset do štirideset frontovcev. Tako je na primer zadnja nedeljo prisostvovalo na udarniškem delu 25 prostovoljcev in so tako napravili nad 120 prostovoljnih delovnih ur. Iz vsega tega vidimo, da so Kortežani in prebivalci iz bližnje okolice lahko ponosni na precej visoke zidove zadružnega doma. Poleg tega imajo že v programu, da bodo poleg zadružnega doma zgradili tudi vaški vodovod, tako da jim ne bo treba biti več v skrbeh zaradi pomanjkanja vode.

NEIZVRŠENA OBLJUBA

O Pučah smo tudi že večkrat pisali, tako da smo to vas skoraj dokončno izžepali. Vendar v nedeljo smo našli na zelo tipičen primer in videli, da tudi Pučani katerikrat rajši plešejo, kakor da bi

nastopili s kulturno prireditvijo in tako pokazali svojo sposobnost. Do sedaj smo o njih pisali samo o uspehih in tako dalje. Sedaj pa moramo beležiti tudi nepotrebne slabe strani, ki jih moramo odpraviti. Če bi se v nedeljo pripravili tudi za kulturno prireditev, kakor so se za ples in kakor so obljubili, bi jim tega nikdar ne oporekali kajti vsakemu človeku je treba tudi razvedrila. Ker pa so obljubili, da bodo imeli kulturno prireditev in se niso imeli, moramo o tem obvestiti tudi SHPZ v Kopru, da jim v bodoče prisloži na pomoč in poživijo njihovo kulturno udejstvovanje.

SV. ANTON

Do sedaj se pri Sv. Antonu ni poročilo oživetju prosvetnega društva, zato mora odbor napraviti vse, da bodo dobili knjižnico, dramsko družino, obnovili godbo in tako oživel kulturno delo na vseh področjih.

DEKANI

Prosvetno društvo v Dekanih je še najbolj aktivno v našem okraju, kar je pokazalo s svojo folklorno skupino na več nastopih. Prav tako napreduje tudi dramska družina, ki je pred dnevi začela vaditi Linhartovo igrano »Matiček se ženik«. Odbor prosvetnega društva se zelo trudi, da bi sklicali občni zbor vseh članov in s pomočjo podzveze SHPZ v Kopru še bolj oživel prosvetno delo v vasi.

CEZARJI — POBEGI

Pevki zbor prosvetnega društva Cezarjev in Pobegov je že večkrat pokazal na raznih nastopih velike uspehe, toda nekaj časa je popolnoma zamrl in ga sedaj skušajo ponovno oživeti. Saj imajo vse pogoje za to, zlasti tudi dobrega pevovodjo. Ustanovili bodo dramsko družino in tako pognali kulturno-prosvetno delo.

VANGANEL

De'o kulturno prosvetnega društva v Vanganelu zelo napreduje. Do sedaj imajo svoj oktet in dramsko družino. Dokler si ne dokončajo zadružnega doma, jim dela še težave knjižnica, ker zanjo ni prostora.

PRI SV. PETRU BODO GRADILI ZADRUŽNI DOM

Prebivalci Sv. Petra in okolice so te dni zelo veseli, ker bodo kmalu začeli graditi zadružni dom. Stavbeni tehnik je že očrtal prostor, na katerem bomo kmalu rasti zidovi. Po vasi se že zbirajo in razgovarjajo o tem, kako bo treba dati vse sile, da bo dom čimprej zgrajen. Kamenja so že dovolj nalomili, le prepeljati ga je še treba na gradilišče. Temelje bodočemu zadružnemu domu pa bodo pričeli kopati v prihodnjih dneh. Zato so pred kratkim na sestanku obravnavali to vprašanje in tako ustanovili frontovsko brigado, v katero so se vključili vsi člani. Brigada bo delala vsak dan. S tem si bodo sami zgradili stavbo, v kateri bo žarišče življenja v vasi.

TUDI V NOVI VASI NOCEJO ZAOSTAJATI

Nedavno so frontovci iz Nove vasi sklenili na nekem sestanku, da ustanovijo stočlan ko frontovsko brigado, ki pa že zdaj dela pri kopanju temeljev bodočega ljudskega doma.

Tudi kamenje že pripravljajo in vozijo na gradilišče. V torek 18. tega meseca so prvič zavahali ro. kave, da bi delali pri gradnji novega ljudskega doma.

Nov otroški vrtec v Piranu

Odsek za socialno skrbstvo je pred dnevi otvoril v Piranu nov otroški vrtec. Poslopje kjer je ta ustanova je bilo prej dolgo časa zapuščeno. S popravilom je poslopje postalo kot majhno gnezdo za naše najmlajše. Tu je našlo zavetišče okoli 20 otrok, ki se počutijo kakor doma. Vsi tisti otroci, katerih starši ne morejo vzdrževati so dobili tu prostor.

NEKAJ kulturnih problemov

Vsak delovni človek, naj bo to delavec, kmet ali nameščenec, si želi razvedrila in to ravno na prosvetno kulturnem polju. Če pogledamo v prejšnje čase, ko so slovensko kulturo zatirali fašisti, bomo šele opazili, da je v naših krajih le zvenela slovenska beseda in pesem. V ča u narodno-osvobodilne borbe, leta 1943, pred porazom fašizma in Italije, ko smo bili v tržaških zaporih, ko so nas vsak dan zasliševali in mučili v »Villa Trieste« v via Belgoguardo, smo kljub temu peli vsak dan slovenske pesmi in sicer: Nabrusimo kose, Bilečanka, Internacionalo, Hej Slovani itd., ne da bi se bali fašističnih razbojnikov.

Takoj po osvoboditvi se je ves slovenski narod poprijel kulturnega in prosvetnega dela in ni bilo slovenske vasi, ki bi ne imela svojega aktivnega prosvetnega društva. Ta društva so stalno prirejala razne kulturne prireditve.

Ce se obrnemo na prosvetno in kulturno delo na vasi in v mestu, bomo takoj ugotovili, da upeh ni sedaj zadovoljiv. Skoraj v vsaki slovenski vasi obstajajo prosvetna društva; pa tudi v Kopru in v Izoli, a ta prosvetna društva so malo storila.

V Kopru imamo prosvetno društvo »Oton Zupančič«. To društvo bi moralo zajeti vse Slovence, odnošno vsi Slovenci bi morali v tem društvu aktivno prosvetno sodelovati. Tega pa na žalost ni. Tudi v Izoli obstoji slovensko prosvetno društvo, ki ni nič boljše od koprskega.

Komu naj pripisujemo krivdo za mrtvilo? V prvi vrsti je temu kriv slovenski človek, ki ne vidi koristi, ki mu jih prinaša prosveta kot ce, lota. Drugo je, da vodilni tovariši teh društev niso sposobni voditi svoje članstvo na ta način, da bi ta prosvetna društva napredovala. So ljudje brez vsake energije, ljudje, ki so se prestrašili vsakega najmanjšega vetriča, ljudje brez vztrajnosti, da bi se borili za dviganje prosvetnega dela.

V začetku meseca junija 1950 je Okrajni odbor ES postavil v svoj plan, da se v Kopru čimprej organizira Sindikalno kulturno umetniško društvo (SKUD) z različnimi sekcijami. Za sedaj namerava organizirati pevsko sekcijo, dramsko,

Izgubljeni predmeti

Mariji Sergaš, uslužbenki »Tavern« v Kopru, izgnila denarnica z osebno izkaznico, 2400 dinarji in 1000 metro lirami. Denarnica z vrednostmi je izgnila v lokalu »Tavern« ali na blagajniški klopi. Pošten najditelj naj vrne na naslov proti nagradi.

IZGUBLJENA OSEBNA IZKAZNICA

Tovarišica Hrvatini Viktorija iz Puč št. 35 je izgubila osebno izkaznico na pomolu v Trstu.

S tem jo proglašajo za neveljavno.

Ugotovitev, da imajo takšni in podobni pojavi svoje objektivne notranje vzroke, je važna zaradi tega, ker nas v naši državi samo oborožuje za borbo proti tem pojavom. Čim bi stvar omejili samo na delovanje ene same osebnosti, kar pa še ne pomeni podcenjevanje delovanja ene osebnosti, čim bi se torej omejili na eno osebnost, potem bi same sebe uspavali v procesu socialistične izgradnje. Dejali bi samo, kriv je samo Stalin, potem hvala Bogu pri nas ni Stalina in zaradi tega ni pri nas nobene nevarnosti pred takšnimi pojavi. Nasprotno temu pa gre ravno zato, da ugotavljanjem vzrokov teh pojavov, delovanja teh vzrokov tudi pri nas in s tem, da spoznavamo te vzroke, storimo ukrepe, da se do najmanjše mere omeji njihovo delovanje. V tem je važnost tega teoretičnega spoznanja za vso politiko naše Partije. V tem je važnost tega teoretičnega spoznanja za vse one praktične ukrepe, ki jih danes uveljavljajo v smeri čim večje demokratizacije

folk'orno in literarno. Obenem hoče ustanoviti knjižnico in čitalnico. Za trpešno delo mora vsaka sindikalna podružnica zaktivizirati člane, da postanejo člani novo ustanovljenega SKUD-a. Člani odbora sindikalne podružnice so dolžni obvestiti svoje članstvo o poteku dela SKUD-a in obenem prvi stopiti na delo. Brez masovnega dela tudi SKUD Koper ne bo upeh. Sklepi, ki so bili sprejeti, niso abstraktnega značaja, ampak stvarni in objektivni. Stvarni v toliko, da se v Kopru in nato v Izoli in Firanu da organizirati SKUD-e, v katerih bo naš delovni človek pokazal svojo sposobnost in razumevanje za dviganje svojega prosvetnega in kulturnega nivoja.

Tence Joško

Zaključena sodna razprava proti kapet. ladje »Vettor Pisani«

Vojaško sodišče VUJA je sodilo v ponedeljek kapetana ladje »Vettor Pisani« Georgija Vardabasso. Organi NZ so na njegovi ladji našli večjo količino orožja in municije, zato je bil aretiran in postavljen pred sodišče.

Med zaslišanjem so ugotovili, da je obtoženi Vardabasso premalo budno vršil svojo službo, kakor tudi njegova posadka. Ugotovili so tudi, da so se večših pojave na ladji, tudi ko je bila zasedrana v pristanišču, osebe, ki niso imele tam ničesar iskati. Vse to potrjuje, da je obtoženi nevestno vršil službo kapetana na ladji.

Glede najdenega orožja in propagandnega materiala je zatrjeval, da mu ni znano komu je namenjeno. Trdil je, da se nikdar ni brigal s politiko in se ni zanimal za tekoča politična vprašanja.

Na vprašanje predsednika, kako so ravnali z njim med zaslišanjem, je obtoženi dejal, da je bil postopek povsem pravilen oziroma prav dober. Po končanem zasliševanju je govoril javni tožilec.

Zaradi pomanjkanja budnosti in nevednosti pri izvrševanju službe, je javni tožilec vztrajal na tem, da je obtoženi Vardabasso kriv.

Iz zasliševanja je bilo razvidno, da je bil Vardabasso orodje svojih predpostavljanih v Trstu, katerim bi se zameril, če bi vestneje pregledoval ladjo. Vojaški tožilec je v svojem govoru dokopal krivdo obtoženca in sicer v pomanjkanju budnosti pri izvrševanju službe, ki zahteva toliko večjo pozornost v današnjem političnem položaju.

Obtoženi je bil zaradi tega obsojen na pet mesecev odvzema s svobode in na globo 2.500.— din. Jasno je, da dokazuje dogodek o najdbi orožja ponovni poiskus tržaške reakcije, da vstvarijo svoje sovraštvo do Jugoslavije in ljudske oblasti v jugoslovanski coni po pojačeni obrekovalni gonji, ki je doživela svoj poraz na volitvah dne 16. aprila.

Več točnosti

Iz Santome nam poročajo: Obveščeni smo bili, da se dne 18. julija ob 10. uri vrši sestanek davkoplačevalcev zaradi odmere pri dobnine.

Izkazalo pa se je, da še mnogi ljudje prihajajo na sestanke z zamudo. Tako je bilo tudi to pot. Do 11. ure se je zbralo 40 kmetov, predsednik in tajnik KLO-ja pa sta prinesla spise ob 11. uri in 15 minut, to je z zamudo 1 ure in 15 minut. Preden pa se je začela diskusija, je še delegat finančnega odseka pregledal spise. Ura je odbila poldne. Nekaj spisov je bilo tudi

nepravilno izdelanih. Tako se je prava diskusija pričela šele ob pol enih.

Koliko dela ima danes kmet — če pa je klican na kak važen sestanek, mora čakati cele ure. Naj nekdo izračuna izgubo časa 40 delavcev v dveh urah.

Takšno čakanje in posedanje po sestankih pa ljudi odvraca od udeležbe na sestankih, zato bi bilo umestno, da se take zamudne stvari na razpoloženje, da bi dodobra prebudirali dobre čase. Saj je vendar že pet let za nami bilo ni potrebno, da bi takj čutili več odgovornosti do svoje službe in bili bolj disciplinirani.

O organizaciji vojnih invalidov

O delu invalidske organizacije smo malo pisali in nam je bila zelo malo znana. Ona zajema predvsem invalide iz NOB, a tudi druge vojne invalide. Malo nam je bila znana, ker lahko rečemo, da je skoraj ni bilo. Toda zdaj se je prebudila. Po terenu se postavljajo invalidski odbori in poverjenišтва. Do sedaj je ustanovljenih že 20. V to svrhu je bilo na terenu že 20 sestankov. Invalidi, ki jih je vojna poškodovala, imajo v Zvezi vojnih invalidov NOB svojo močno oporo. ZVI skrbi, da dobijo člani invalidi primerno delo, ki jim ne bi škodovalo. Skrbi za oddih najpozbnejšim invalidom, vojnim sirotam in vdovam. Saj je že odšla skupina vojnih invalidov na zdravljenje v Slovenijo.

V načrtu imajo, da bo šlo letos na letovišča in zdravljenje okoli 200 invalidov, vdov in vojnih sirot. Vse to brezplačno, ker ljudska oblast nudi invalidom vse, saj so bili oni nosilci borbenega plamena v NOB, za to so tudi prelili kri. In bil bi zločin, ako bi tega ne naredili. Toda ker je ljudska oblast oblast vsega delovnega ljudstva, imajo tudi invalidi v novi družbeni ureditvi to, kar pripada vsemu ljudstvu. Morali bi pa imeti še več, ker oni so nam prinesli to novo ureditev.

Pri nas so invalidi tudi izvoljeni v organe ljudske oblasti in masov-

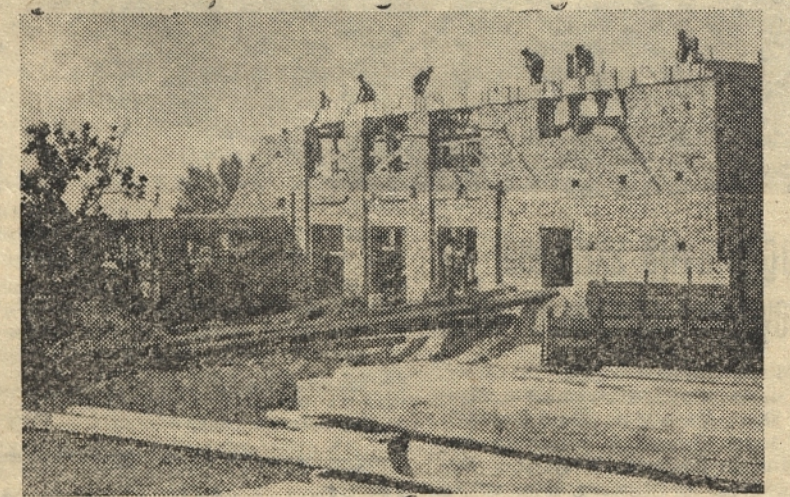
nih organizacij. Lahko navedemo za primer predsednika KLO Boršt, ki je 30-odstotni invalid, tak primer je tudi Delošče Josip iz Koštabone, ki je predsednik KOZ-a Puče—Koštabona. On je celo 60-odstotni invalid.

Invalidi imajo tudi svoja podjetja in ustanove, katera dajejo organizaciji finančna sredstva, a invalidom lahko zaposlitev. Največji del finančnih sredstev pa dobijo od ljudske oblasti. Fred kratkim pa so ustanovili podjetje »Sodavica« v Portorožu, ki bo izdelovala likerje, sirupe in mineralno vodo.

Zdaj pa se invalidi pripravljajo na svojo okrajno skupščino, ki jo bodo imeli v najkrajšem času. Ta skupščina pa bo pokazala, da je dala domovina invalidom vse in ne skopari, ker tudi oni niso skoparili, marveč so dali svojo kri za njeno osvoboditev.

SE EN FIZKULTURNI TECAJ

Zveza društev za telesno vzgojo je skupno s komisijo za fizkulturo pri Okrožnem ljudskem odboru sprejela važen sklep, da se bo v nedeljo 16. t. m. pričel tečaj za najboljši vaditelje in najboljši lahkoatle vseh športnih sindikalnih in mladinskih organizacij, kakor tudi vseh fizkulturnih voditeljev ter šolskih telovadnih učiteljev. Ta tekmovalni tečaj bo trajal vse do 31. decembra.

FRI SV. ANTONU GRADIJO ZADRUŽNI DOM

Eksplodizija kisikove bombe povzročila nesrečo

V skladišču gradbenega podjetja iz Semedele, ki je v zgrabi novega hotela v Kopru, se je v nedeljo okrog poldne dogodila huda nesreča. V skladišču, kjer so bile hranjene kisikove bombe, je nastal majhen požar, ki je povzročil eksplozijo bombe. Požar in eksplozija sta ranila nekaj mimoidečih ter nekaj požrtvovalnih tovarišev, ki so takoj priskočili na pomoč pri gašenju. Ko so v nekaj minutah prišli gasilci, so takoj požar pogasili. Ranjene tovariše pa so takoj odpeljali v bolnišnico v Izolo, kjer to jim zdravniki nudijo vso pomoč. Opekline ranjenih tovarišev so po ugotovitvi druge stopnje in pri nekaterih živčnega pretresa. Zdravitelj se bodi morali kakih 15—20 dni. Skoda, ki jo je povzročila eksplozija, še ni ugotovljena, vendar se lahko ceni povprečno nad 100 tisoč dinarjev.

Vsem tovarišem, ki so hoteli preprečiti požar, želimo čimprejšnjega ozdravljenja in obenem izrekamo priznanje vsega ljudstva za njihovo nesebično pomoč pri gašenju požara.

Smarje

Vaška mladina se zanima za šport

Letos maja meseca je mladina v Smarjah ustanovila nogometno skupino »Branik«, v katero se je vpisalo 26 mladincev. 11 od teh sestavljajo nogometno moštvo, ki igra vsako nedeljo. Do sedaj so že igrali pet tekem. V nogometni skupini iz Bosamarina so Smarčani zmagali s 3:2. Ob otvoritvi zadruženega dne 25. junija so igrali proti Novi vasi in zmagali z rezultatom 5:0.

Kakor je videti, se bo nogometna skupina iz Smarj dobro razvijala. Dosedanji uspehi so mladince zelo vzbudili, tako da bodo ime-li za v naprej še več veselja do gojitve športa.

Ribolov v koprskem okraju

Naši ribiči so v mesecu juniju nalovili 311.065.— kg rib. Največ uspeha so imeli na lovu s plivarico (Sakaleva) 147.285.— kg rib, to je trikrat več kakor v mesecu juniju lanskega leta. Izolanski ribiči pa so nalovili v mesecu juniju 137.256.— kg. Lani v istem mesecu pa le polovico letošnje količine. Najmanj so nalovili ribiči v Piranu, ki so dosegli le 2g.604.— kg, kar pa je kljub temu več kakor lani v istem mesecu.

Od nalovljene količine je bilo največ večjih in manjših sardin. Vsa ta količina rib je bila poslana v naše tovarne za predelavo in konzerviranje. Le manjši del je šel na trge za svežo uporabo.

BORIS Z HERL: DRŽAVA V PREHODNI DOBI

in vključevanja delovnih množic v upravljanje države. Vsa ta vprašanja, ki sem jih sedaj nakazal, so nekočljivo povezane z osnovnim vprašanjem moje teme, z vprašanjem o prehodni dobi. Kakšne so zakonitosti v državi prehodne dobe? Kako delujejo te zakonitosti kako se odrzi v življenju države? S tem da izvajamo socialistično revolucijo, da smo uspešno končali narodno-osvobodilno vojno, smo izvedli veliko revolucionarno dejanje. Vrgli smo kapitalistični razred z njegovih vladajočih pozicij in z oblasti v naši državi. Oblast v naši državi je dejansko prešla v roke drugega razreda, ravno onega razreda, ki je danes nosilec družbenega napredka, razreda proletariata. Okoli tega razreda, ki je najbolj napreden razred v sodobni družbi, se zbirajo

vse ostale delovne ljudske množice. Ta skupnost delovnega ljudstva, zbranega okoli proletariata in njegove Partije, predstavlja nosilca oblasti v novi Jugoslaviji. To je ono veliko, novo, kar se je dogodilo pri nas. Lenin pravi na nekem mestu v svojem pismu o taktiki, da je prehod oblasti iz rok enega razreda v roke drugega osnovno in poglavitno vprašanje vsake revolucije. In to osnovno v naši revoluciji je postalo stvarnost. Oblast je prešla iz rok enega razreda v roke drugega razreda. To je ono novo in to moramo zmiraj imeti pred očmi, ko motrimo neko socialistično revolucijo. Tožda znano je, da so bile v zgodovini tudi druge revolucije poleg socialistične revolucije. Na prehodu in sužnje-posesniške družbe v fevdalno družbo, smo imeli vrsto revolucij suž-

njev, ki so razmašale sužnjoposetniško družbo. Na prehodu iz fevdalne družbe, družbe graščakov in veleposestnikov v kapitalistično družbo imamo celo razdobje velikih buržoaznih revolucij, toda najbolj izrazita in klasična je bila francoska revolucija leta 1789. Nazadnje se z oktersko revolucijo v Rusiji pričena obdobje proletarskih socialističnih revolucij.

Kakšna je razlika med buržoaznimi in socialističnimi revolucijami? Ob pregledovanju te osnovne razlike nam bo jasen tudi značaj države prehodne dobe in vse njene značilnosti. Ko ste študirali politično ekonomijo in dialektični ter zgodovinski materializem, ste gotovo naleteli na postavko, da je buržoazna revolucija katere klasična oblika je francoska revolucija, pomembna velika družbeno eko-

nomska preobrazba, ki se poraja v nedrih fevdalne družbe. Se v nedrih fevdalne družbe so se ustvarjali novi proizvodni odnosi, kapitalistični proizvodni odnosi. Gotovo vam je znano, kaj je značilno za kapitalistične proizvodne odnose. To so odnosi med kapitalisti in proletarjatom. Pri tem je kapitalist lastnik proizvodnih sredstev, dočim je proletarijat lastnik samo in izključno svoje delovne sile. To so proizvodni odnosi v kapitalistični družbi. Takšen odnos je obstojal, se oblikoval in ravnil v času, ko še ni bila zrušena fevdalna politična oblast. Buržoazna revolucija je pomenila tudi prevzem politične oblasti s strani kapitalističnega razreda. Potem takem je buržoazna revolucija končala proces preraščanja fevdalne družbe v kapitalistično družbo. Ona je že našla določene proizvodne odnose kapitalistične družbe, kakršni so se oblikovali v nedrih fevdalizma.

(Nadaljevanje sledi)

BEOGRAD. V Beograd je prispe-
la skupina švedskih pisateljev, ki
podo med svojim bivanjem v Jugo-
slaviji obiskali glavne gradbene ob-
jekte, kakor Jablanico v Hercego-
vini, gradnje v Sarajevu in Za-
grebu.

SEDEM DNI PO SVETU

GRČIJA POD VPLIVOM IMPERIALISTIČNIH VOJNIH HUIŠKAČEV

Smrtne obsodbe in preganjanje demokratičnih elementov spet na dnevnem redu

Agencija «Hel Las Presse» je javila, da so Američani v Grčiji povzeli nove ukrepe za povišanje števila redne grške vojske, ki bi morala šteti okoli 500.000 mož. Grško vojsko bodo tudi opremlili z novimi tanki, letali, topovi in pomorskimi enotami. Ista agencija poroča dalje, da pripravljajo v Atenah in drugih mestih protiletalska zaklonišča, hkrati pa dodaja, da pripravljajo tudi sam poveljnik grške vojske general Papagos osebno zaklonišče v hotelu «Velika Britanija». Ko je agencija «Hel Las Presse» komentirala te dogodke, je zadržala, da je to nov dokaz, da je ves položaj Grčije v rokah vojnoukrajševalskih vojaških kliki, ki si prizadevajo za uresničitev vojaških načrtov ameriških gospodarjev tudi na balkanu. Obenem je grška vlada poostрила ukrepe proti članom opozicije. Grška sodišča so

že začela s procesi proti tem članom. Pred dnevi se je začel pred vojaškim sodiščem v Atenah proces proti 59 rodoljubom, med katerimi je tudi znan sindikalist Pandelis Kurchis, ki so ga pred dvema letoma zaprli in odgnali v koncentracijsko taborišče Macrinicos. Javljajo tudi, da je vojaško sodišče v Atenah že obsodilo na smrt enega člana opozicije, enega pa obsodilo na dosmrtno ječo in enega na štiri leta zapora. Vojaško sodišče v Pireju pa je izreklo eno smrtno obsodbo, enega člana pa obsodilo na dosmrtno ječo, drugih pet pa na manjše zaporne kazni.

že začela s procesi proti tem članom. Pred dnevi se je začel pred vojaškim sodiščem v Atenah proces proti 59 rodoljubom, med katerimi je tudi znan sindikalist Pandelis Kurchis, ki so ga pred dvema letoma zaprli in odgnali v koncentracijsko taborišče Macrinicos. Javljajo tudi, da je vojaško sodišče v Atenah že obsodilo na smrt enega člana opozicije, enega pa obsodilo na dosmrtno ječo in enega na štiri leta zapora. Vojaško sodišče v Pireju pa je izreklo eno smrtno obsodbo, enega člana pa obsodilo na dosmrtno ječo, drugih pet pa na manjše zaporne kazni.

Ukrepi OZN v zvezi z dogodki v Koreji

Glavni tajnik Organizacije združenih narodov je zaprosil države članice, ki so odobrile vojaški nastop na Koreji, če bi lahko dale na razpolago generalu Mac Arthurju določeno število kopnih sil.

Trygve Lie je pri tem izjavil, da je Severna Koreja napadla Južno Korejo in ta napad predhodno dobro pripravila. Foudaril je, da so združeni narodi skušali preprečiti ta napad, kakor je bilo to potrebno na temelju načel listine združenih narodov.

Glede vprašanja zastopstva ljudske Kitajske v Organizaciji združenih narodov, je Trygve Lie izjavil, da njegovo stališče v tej zvezi ni neizpremenjeno. To vprašanje, je dejal Trygve Lie, ne sme priti pod vpliv niti korejskega spora, niti katere koli druge okolno ti. Opozoril je dalje, da so brez vsake odgovornosti predlogi, po katerih bi bilo treba Sovjetsko zvezo izključiti iz Organizacije združenih narodov in je zatrdil, da potrebuje ta organizem za svoje čim uspešnejše delovanje podporo in sodelovanje vseh sil in vseh ideologij.

“ITALIANISSIMI,” — pa govorijo samo slovensko

Na obmejnem bloku Stupca-Robč, ki pelje iz Cedad v Kobrid, je popustljivo dovedla do tega, da se že 14 dni ljudje z ene in druge strani bodijo italijanski kakor jugoslovanski, nemoteno sprhajajo ob cestni zapornici in si z vednostjo jugoslovanskih in italijanskih obmejnih oblasti poleg pozdravov izmenjujejo tudi raznovrstne malenkosti. Razen opazk italijanskih stražarjev ni slišati italijanske besede. Vendar so se nekateri italijanski listi razpisali o teh dogodkih na svoj način, poudarjajoč romanje prebivalcev «italianisime vallate del Natisona» do rodnikov iz Jugoslavije, ki jih toliko let niso videli in v tem je ravno kljub čudovite italijanske miselnosti, ki vidi italijansko ozemlje povsod tam, koder je kdaj koli, čeprav kot tujec, teptal italijanski škorenj.

Poziv ameriškim državljanom, naj bodo pripravljeni zapustiti Turčijo

Ameriški generalni konzulat v Istanbulu je izjavil, da so ameriški državljanom v Turčiji izdali posebno okrožnico, v kateri jih turške oblasti obveščajo, naj bodo pripravljeni zapustiti državo, če bodo za to prejeli ukaz. Vendar pa dodajajo, da ni ta okrožnica v nobeni zvezi s sedanjim položajem.

Toda kljub temu je ta veta povzročila precejšnjo zmedo v vseh turških in inozemskih krogih. Ljudstvo je začelo dvigati denar, ki ga je imelo vloženo v bankah. Vrednost zlata je narasla. Vlada je izdala poziv, naj bo ljudstvo mirno.

Nekateri visoki funkcionarji Organizacije združenih narodov so izrazili mnenje, da bi morala vsaka iniciativa za pomiritev korejskega spora po posredovanju vsebovati naslednje pogoje:

1. Prenehanje vojaških operacij s strani severno-korejske vojske.
2. Umik slednjih do 38. vzporednika.

Visoki funkcionarji so omenili, da so te pogoje vnesli v resolucijo Varnostnega sveta z dne 25. junija in da je washingtonska vlada uradno javila svoje stališče o spoštovanju omenjenih pogojev.

Krvoločnemu imperializmu je potrebna fašistična internacionala

Agencija ATI prinaša več o učitavanju «fašistične internacionala» in pravi med drugim takole: »Dobro so znane vezi, ki povezujejo med seboj nova fašistična gibanja v Evropi. Prav te dni je bilo lahko ugotoviti, da številni člani sekcijske italijanskega socialnega gibanja imajo razen izkaznice svoje

Drakonski ukrepi proti naprednemu gibanju v Južni Afriki

V Južni Afriki je stopil v veljavo zakon o prepovedi vsake komunistične, demokratične in napredne dejavnosti. Od sedaj naprej bo vsakdo, ki se bo upal razširjati komunistično doktrino, lahko obsojen na različne kazni do deset let. Na temelju zakona smatrajo za komunisto vsakega, ki širi, brani ali vzpodbuja komunizem ali pa ideje, ki so nasprotna imperializmu.

Najtrahotnejši na vsem svetu je položaj otrok kolonialnih narodov, kjer vlada izkodiščanje in gospodarska nadoblast imperialistov. Strahotno izžemanje delavcev, neverjetno nizke plače, obupni življenjski pogoji, lakota, nalezljive bolezni — to so okoliščine, v katerih rastejo otroci kolonialnih narodov.

V Indiji, ki je po svojem naravnem bogastvu ena najbogatejših dežel na svetu, umre na leto od lakote nad milijon otrok, nad tri milijone pa samo za nalezljivimi boleznimi. Zaslužek indijske družine ne zadošča niti za najbednejši obrok, zato so otroci primorani pomagati po deželi «kodelico riž».

Po poročilu mladnega odbora za proučevanje delovnih pogojev dela na 72-ih plantažah čaja v Lakari nad 23.000 otrok, to je 25,7% celotnega števila tamkaj zaposlenih delavcev. Na plantažah Asama in Bengalije pa dela 121.000 otrok, 85 odstotkov prebivalstva je nepismen.

Preseljevanje jugoslovanske manjšine na madžarsko-jugoslovanski meji

Madžarske oblasti so spet odpelale nekaj skupin jugoslovanske manjšine. V Bakamasu, vasi, ki leži v bližini Subotice na jugoslovansko-madžarski meji, so odpeljali v neznano smer 50 družin jugoslovanskega porekla. V drugih krajih, vedno na madžarskem obmejnem pasu so prav tako odpeljali z vlakovi več drugih oseb, članov jugoslovanske manjšine na Madžarskem in jih odpeljali drugam.

Stranke tudi izkaznico angleške fašistične stranke, ki ji načeluje sir Oswald Mosley, ali pa izkaznico španskega fašističnega gibanja ter podobnih neozajstičnih gibanj v Nemčiji. Agencija nadaljuje, da niso redki medsebojni obiski med pripadniki omenjenih strank. Sekcije socialnega gibanja razpolagajo z različnim propagandnim materialom, ki je tiskan v vseh evropskih jezikih, tako angleška fašistična stranka, španska in nemška. ATI zaključuje, da je čisto gotovo obstoj te fašistične internacionala, čeprav ni bila še javno proglašena. Vse to pa se lahko dogaja v okviru vojnih priprav zapadnih napadalnih sil.

RIM. Po podatkih, ki jih je objavila Splošna italijanska zveza dela, je bilo v prvih desetih dneh meseca julija odpuščenih v severni Italiji zaradi prenehanja obratovanja 12 industrijskih kombinatov 93 tisoč delavcev.

V najbogatejših deželah sveta — najbednejši otroci

nega. Pouk ni obvezen, zato starši rajši pošljejo svoje otroke na delo, ne pa v šolo, ker jih k temu sili beda.

V Iranu dosega umrljivost otrok 80 od tisočkov. Otroci begajo bos s trebuhom za kruhom. Po mestih prebivajo skupno s psi po dvoriščih, noči prespe po pečinah, kjer se pogosto nacele kar cele družine.

V Egiptu, ki je angleška kolonija že od leta 1882, v deželi stare kulture, ne obiskuje šole od 80 do 90 odstotkov otrok.

V Nigeriji obiskuje šolo od 1000 komaj 7 otrok, delavcem otrokom pa po spleh nedostopne. Enak je položaj v Severni, Ekvatorialni in Zahodni Afriki, kamor so prinesli plodove svoje «civilizacije» francoski kolonizatorji.

V Tunisu so deklicam domačin-

Tedenski pregled dogodkov na korejskem bojišču

(Nadaljevanje s 1. strani)

čile reko Kum pri Samgyo. Tudi poročilo Mac Arthurjevega glavnega stana ni prav nič optimistično. Slavi sicer moralo in borbenost ameriških oddelkov, ki so branili to področje, vendar pa priznava, da nima nobenih vesti o položajih topništva, ki ga preganjajo severno-korejski oddelki.

Radio iz Pyong Yanga je javil, da so severno-korejske enote zasedle mesto Koesan in da pritiskajo na zapadni strani v smeri Taejona in v središču v smeri železniške proge Pu-an-Taejon.

Eskaद्रila 30 ameriških bombnikov je izvedla nad mestom Quonsom dva značilna napada in spustila nad 500 bomb od 100 do 1000 kg teže. Po poročilih s severne Koreje znaša število mladincev, ki želijo stopiti v njihovo armado, do sedaj 740.000.

16. julija

Ameriško vojno ministrstvo je javilo, da znašajo izgube severno-korejskih sil od začetka vojne na Koreji od osem do devet tisoč mož. Vsteti so mrtvi, ranjeni in ujetniki.

Agencija AFP je objavila poročilo radia Pyong-Yang, ki pravi, da severno-korejske enote prodirajo na vsej fronti in da so zasedle Kong Yo na južnem bregu reke Kum ter zaplenile 10 topniških sredstev. Javili so nadalje, da so se Američani iz tega sektorja v neredu umakali.

Posebni dopisnik agencije AFP je javil, da so severno-korejske enote v noči med petkom in soboto prodrele skozi obrambno črto ameriškega levega krila ob reki Kum in zaplenile večji del ameriškega topništva. Isti dopisnik je javil dalje, da so severno-korejske kolone, ki so operirale v sredini ameriškega krila ob reki Kum, popolnoma presekaile na dva dela južno-korejske in ameriške enote. V

17. julija

Mac Arthurjev glavni stan je javil, da so zaradi pritiska severno-korejskih divizij, ki so se vrinile v blizni Kongju-Taejon-Monsan, prišle ameriške vojske enote, da so se umaknile na nove položaje severno in zahodno od Taejona. V bližini Kongju-Taejona so se ameriške enote zasedle mesto Kongju. Na vzhodni fronti pa se bijejo sredi boji. Poročilo je govorilo nadalje o vojnih operacijah guelilcev in o 1500 partizanah, ki operirajo med Yong Yang in Yong Chon. V bližini Chongjuja so opazili številne severno-korejske lovce na reakcijski pogon. Pred tajnik ministristva za obrambo je izjavil, da so ameriške enote izgubile sleherni upanje glede obrambe Taejona in da je bila vzpostavljena nova obrambna črta 50 km jugovzhodno od ceste proti Khonchonu.

Najnovejša poročila agencije France Presse javljajo, da je dospelo na korejsko fronto novo ameriško protitankovsko orožje za metanje raket »3.5«. Kakor pravi general William Dean, so to orožje uporabljali proti skupini štirih tankov, pri čemer so dva uničili in dva postavili izven boja.

Zadnje poročilo glavnega stana severno-korejske vojske pravi: »Naše enote napredujejo na vseh sektorjih fronte. Partizanski oddelki zadajajo neprestane udarce nasprotiku in nudijo tako veliko pomoč severnokorejski armadi. Severno-korejska letalska eskadrila je napadla kolono ameriških oklopnih vozil in jih uničila šest.

Zmanjšanje proizvodnje zaradi pomanjkanja surovin na Madžarskem

Zaradi pomanjkanja surovin je madžarska industrija znatno zmanjšala svojo proizvodnjo, tako da nekatera podjetja dela samo 3 do 5 dni v tednu. Tako je na primer eno izmed največjih madžarskih podjetij težke industrije »Mavron« zaradi pomanjkanja bakra in drugih potrebnih surovin zmanjšalo proizvodnjo od tri do pet dni tedensko. Menijo, da znaša število brezposelnih zaradi te industrijske krize nad 3.000 oseb.

Kratke vesti...

BUKARESTA. Sovjetske oblasti so prodale Romuniji gotovo količino penicilina po en dolar in 35 centov za vseh 2.000 enot. Isti penicilin pa je Sovjetska zveza dobavila iz Amerike po 45 centov.

MILAN. Dne 8. julija tega leta je seznan cen na debelo na milanskem trgu narasla. Do tega je prišlo po poslabšanju mednarodnega položaja.

MUDUCH. V Muduchu v Somaliji je izbruhnil konflikt med dvema plemenoma zaradi vprašanja travnikov. Pleme »Dartse« se je pri tem poslužilo orožja, medtem ko so se njegovi nasprotniki »Avergheder« borili s prostimi rokami.

TOKIO. Na Japonskem so aretirali najvidnejše predstavnike Komunistične partije in sicer Tokudo, Norako in sedem drugih.

DUESSELDORF. V zahodni Nemčiji so začeli z demontažo velikih jeklarskih valjarn. Proti temu ukrepu so se delavci uprli.

TANGER. Po odkritju sabotažne akcije na škodo radijske oddajne postaje »Glas Amerike« so odpustili z dela tri španske delavce in uvedli strogo nadzorstvo nad gradnjo te postaje.

Otroci se ne uče nčesar iz zgodovine bojev za osvoboditev in narodno neodvisnost. Priljubljeni so vendar v fašistično teorijo o višjih in nižjih in o nadvladi prvih nad drugimi.

Vsa ta dejstva pričajo, da je kolonialnih in odvisnih deželah šola samo orožje v rokah imperialistov za vzgajanje otrok v protiljudskem duhu, v mrinini do zatrtih narodov. Mladina v teh deželah ne pozna radosti v vednih dneh.

Če pomislimo na vse to, kar smo pravkar slišali, nam ni treba mnogo govoriti, kaj pomeni šola za otroke. Če pošlemo šolsko zakoro kraj po novi Jugoslaviji, ki se ji za vedno otresla domaših in tujih izkoriščevalcev, ne bomo našli na niti malo podobnega primer. Vsi nam govorijo samo o napredku in o borbi za srečnejšo bodočnost.

Znajmo torej ceniti ljudsko olasl!

ZA VSAKOGAR NEKAJ

Kje so bili vzgojeni prvi primorski učitelji

Sest let je že od takrat — in vendar so mi še tako živo v spominu tisti dnevi, ki jih je prvi kolektiv primorskih učiteljev prebil v dokaj težkih in nevarnih okoliščinah.

Okoli 20. julija 1944 se je kakih 30 mladih učiteljev — s partizanskimi čolni na Primorskem — zbralo v zakajeni gorski kmečki izbi, nekje v Zgornji Tribuški na prvi slovenski pedagoški tečaj.

Nekateri so prišli prej, pravočasno, nekateri pozneje, kakor so dovoljevale takratne razmere partizanskih poti. Z vseh strani Primorskega smo prišli po skrivnih poteh, od javke do javke, od karavle do karavle, za katere je vedel samo partizan — kurir. Samo on te je znal previdno voditi po takih poteh.

Kako polni borbenosti smo bili, kako neustrašni! — si mislim zdaj. Ni o nas preplašili že med potjo opozorilni strelji sovražnikovih partizantov, rakete, ki so se kar zasvetile nad nami. Še manj pa nerodne poti preko strmih pobočij, skalovja, skozi gosto zaraščene šume nazaj v globoko dolino, preko najnevarnejših, ozkih in zibajočih se jezev... Gnala nas je zavest, da moramo pridobiti to, kar nam je bilo nujno potrebno za vzgojo tiste mladine, ki je imela dobro zakoreninjeno žalostno ostanke fašizma. Treba je bilo oratj ledino.

Tudi naše odlične predavateljice niso prestrašile vse te nevarne razmere. Še kako so nas bodrili v najnevarnejših trenutkih. Posebno radi smo se zbrali okoli našega starešine — tovariša Dolgana. Kljub njegovi že precej visoki starosti se je iz Ormonja, s predsedstva SNOS-a, podal na Primorsko, da bi nudil mlademu vzgojiteljskemu kadru najpotrebnejše osnove pedagogike in metodike.

Tovarišica Dotica, se spominjaš, kako smo ga imele rade? In ti Milena, Zdenka, Ivanka, Lea...? Kot oče nam je bil.

Tudi tovariša Zdešarja ne morem pozabiti, ki nas je že takoj, ko smo prišla na mesto, sklical v zbor in opozoril na veliko ofenzivo, ki jo je tiste dni pripravljala sovražnik na IX. korpus. Nekoliko so me razočarale njegove besede (moram odkrito priznati), ker sem do tedaj najvno verjela tistim, ki so me tja poslali, da grem na »vobošeno ozemlje«, kjer bomo brez skrbi pred sovražnikom.

In res, še tisto noč so se ob robu nasprotnega pobočja že oglašali prvi sovražnikovi strelji. Drugi dan so se že množili z rafali brzostrelk, mitraljezov, z bobnenjem topov, strelj minometov itd.

Umiki! Hajka! Nahrbnike na rama in gredo mladi reizkušeni učitelji v »razstojanju« v gosto šumo. Tam naj ne bi bilo mogoče tako hitro zaslediti.

Slovenske in hrvaške župane omenja mnoge stare listine. Na takih listinah je še prav posebno bogata Istrska. Italijanski iredentistični zgodovinarji so se trudili, da bi dokazali, da so bili župani navadni uslužbenci fevdalnih oblastnikov in v Istri zlasti še za časa Beneške republike. Tako dokazovanje pa je seveda navadno potvorba. Slovani, ki so se začeli naseljevati v Istri od 6. stoletja dalje, so svoje poglavarje po navadi imenovali župane. Ta naziv pa je odgovarjal manjši upravni enoti, ki po navadi ni zajela več kakor nekaj sto ljudi. Cim se je začela rušiti mogočna vojaška organizacija starih Slovanov, kateri je načeloval vojvoda ali knez, je porasel pomen tudi tako nižje družbene organizacije, kakor je bila župa. Čeprav so bile plemenite vezi že močno zrahljane ali pa dobesajne popustile, se je vendarle dogajalo, da si je župan še nadalje na demokratični način volila svoje glavarja in prav tako, da je županski svet (veča) na svojem pod-

ročju imamo zdaj kar na prostem — pod smreko. Vsakega nekaj: slovenščine, pedagogike, metodike, psihologije, zgodovine itd.

A sovražnikovo bobnenje je čedalje bolj močno in nepretrgano. Po dveh dneh — harka naprej! Zopet se v razstojanju pomikamo po navpični strmini, na dnu katere šumi pečeči se studenec, preko zasilnega jezua, spet po strmih pobočjih navzgor, navzgor in še naprej in naprej. Pozno ponoči prišpemo na novo določeno mesto. Zopet smo v izbi osamljene kmetije, visoko nad Spodnjo Tribušo. No,

tukaj pa celih 15 dni pazno sledimo predavanjem tovarišice Mare Sansa, tov. Dominka, Schmidta in drugih.

Medtem pa borba na Baniški planoti divja z vso beznostjo. Sovražnik je planoto obkolil z vseh strani: prihajale so kolone iz Idrije, Tolmuna, Vipavske doline. Takrat je dal svoje življenje tudi komandant XXX. divizije tov. I. tok.

Po dobrih dvajsetih dneh takihle dogodkov smo se spet odpravili na pot nazaj proti svojim domovom. A pridobili smo vendar tiste prve temelje za naše nadaljnje delo med mladino. Cutili smo se še bolj prekaljeni in vztrajni, ker nas je marsikaj v tistih dneh borbe utrdilo.

Ponosni pa smo bili, ker so nam rekli učitelji — pionirji.

ZANIMIVOSTI

NAJVEČJA RADIJSKA POSTAJA NA SVETU

Pred nedavnim so začeli v Džim Kreku v Ameriki (država Washington) graditi največjo radijsko postajo na svetu. Jako t te postaje bo značala 1000 kilovatov, dočim je bila do sedaj največja radijska postaja v Moskvi z jakostjo 500 kilovatov. Nova ameriška radijska postaja bo služila za zvezo z večno mornarico. Njena glavna naloga bo prenos meteoroloških poročil. Velikanska antena te radijske postaje, ki se že gradi, bo razpeta med dvema planinskima vrhovoma.

TOVORNI AVTOMOBIL NA RAKETNI POGON

Pred nedavnim je izdelala neka ameriška družba prvi tovorni avtomobil na raketni pogon, ki se je na poizkusni vožnji dobro obnesel. Turbino z jakostjo 175 konjskih sil je izdelal Boein Airplane Co. Podobna je turbinam raketnih letal. Z avtomobilom bodo vršili še nadaljnje poizkuse.

Dobro sredstvo za umivanje las dobimo, če skuhamo pest koprivovih korenin v enem litru belega kisa.

Za naše PIONIRJE 1 + 1 = 2

O pridni pionirki SUZANI

Pionirka Suzana ima komaj šest let, a vendar ve veliko stvari. Ona je doma iz Skofije. Njena mamica dela v Kopru, a ona ostane z babico, ki ji pove veliko lepih reči.

Babica jo je naučila peti, deklamirati in celo telovaditi.

Mala Suzana se vedno igra, a zna biti tudi resna. Kadar deklamira, bi rekli, a to ni več ma'a Suzana, ampak odrasla deklica, ki razume življenje. Ve, kdo vlada tam za blokom — za krivično mejo. Če jo vprašate, kdo je Vidali vam bo dejala da je izdajalec a Tito je naš junak. Ko je ime'a komaj osem mesecev so ji kruti fašisti ubili

očeta, mamica ji je to povedala. Ona ljubi slovensko pesem, vedno poje in vriska.

Ko je imela Suzana tri leta in pol, je prvič nastopila z dvema recitacijama, ki ju je babica naučila iz »Cicibana«. Se zdaj rada deklamira: »Tonček je prišel« in »Osivela botra Spela«. Potem pa je nastopila skoraj po vseh prireditvah, na Skofijah, v Ankaranu, a tudi v Kopru in celo na Bledu. Naučila se je še dve drugi recitaciji. Ej, da bi jo videli, kadar iz njenega mladega grla doni glasček »Tam v Rožu in Podjuni, svobodno sonce vam ne sije« ali pa »Soča krvava je tekla, a nj pravice še izrekla«. To ti je prava pionirka! Ali veste, dragi pionirji, da se je naša mala Suzana že pred enim letom naučila čitati, medtem ko bo šele letos začela hoditi v šolo?

Dragi pionirji, mala Suzana naj vam bo za zgled, kakšen mora biti današnji pionir, kako mora ljubiti domovino in starše.

TRMASTA ŽENA

Bila sta mož in žena. Mož reče ženi: »Skuhaj kašo!« Žena odgovori: »Je težko umiti lonec«.

Mož na to pomisli in reče: »Veš kaj žena, ti skuhaj kašo lonec pa bo moral umiti tisti, ki se odslej prvi oglasi!«

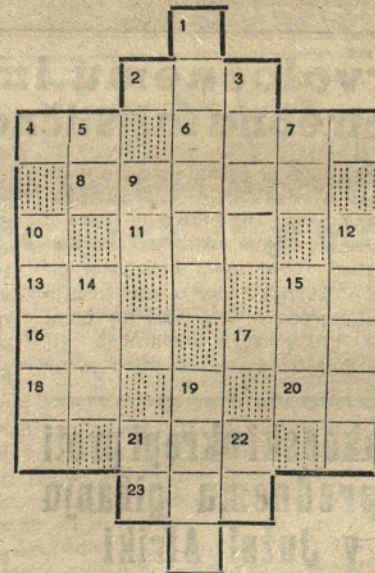
Žena je bila zadovoljna. Skuhala je kašo. Ko sta jo snedla, sta šla takoj spat. Zjutraj sta ležala do polne. Sosedje so mislili, da sta morda umrla in so vlomili v hišo. Našli so ženo in moža še v postelji. Ker jim nista dala na razna vprašanja nobenega odgovora, so mešli po zdravniku in duhovniku. P-

nili, da sta močno bolna. Zato so tudi tedaj sta mož in žena trmasto molčala.

Tedaj reče duhovnik ljudem: »Vzemite iz omare, kar se vam zdi najlepše.« Neka žena vzame iz nje le pas. Drugi ljudje so godrnjali: Joj, joj, kaj je storila!«

Ko to šlihi trmasta žena, skoči iz postelje, ozmerja ljudi in jih spodi iz hiše. Moš pa se je v postelji smejal in ji zaklical: »Ti ga boš umila!«

KRIŽANKA

Vodoravno: 2. kar vtaknemo v iglo pred šivanjem; 4. kralj v italijansčini; 6. dober sad s trdo lupino; 8. top po domače; 11. nasprotno od lačen; 13. kratica za oziroma; 15. italijanski spošnik srednjega spola; 16. drug izraz za ubog; 17. imajo ga živali, ga njma človek; 18. dva enaka soglasnika; 20. oblika glagola vedeti; 21. vas v

našem okraju; 22. človek, ki ne more govoriti.

Navpično: 1. Čita pionirski kotiček; 3. čebela — samec; 5. tek brez »t«; 7. število — števniki; 9. igralna karta; 10. vas nad Izolo; 12. mesto v našem okraju; 14. sorodnik; 15. večji in slabši od volka; 19. krotka žival, ki zamenjuje v Istri konja; 21. osebni zaimek; 22. Proizvodni Magazin, okrajšano.

Rěšitev križanke iz zadnje številke

Vodoravno: 2. KLO; 4. krona; 6. plav; 7. loa; 9. topel; 11. nu; 13. glina; 15. Aaja.

Navpično: 1. Slovenija; 2. krap; 3. on; 4. KLO; 5. al; 6. PTT; 8. osa; 10. luna; 12. na; 14. la.

Križanko v 19. številki našega dnevnika je najbolje rešil pionir Anton iz Dekani 147, ki je obiskoval peti razredne osnovne šole. Za nagrado smo mu poslali lepo knjigo.

UGANITE?

Tenka vrtavka, urna plesačka, čim bolj se vrti, tem bolj se redi.

Zlatega zajčka sem ujel, zlatega zajčka v srebrno nastavo; on pa, ne bodi len, hop, hop, skoči na steno, s stene na strop.

Jaz pravim, da so mejičice, v mejičah črne ptičice; čepijo, molčijo, nas peti učijo.

Po stenah mi pleza, besede prestreza, besedo ujame, besedo povzame.

Slovenski in hrvaški župani v Istri

ročju dežansko izvajal svojo oblast. Zaradi svojega ozkega obsega pa take župe niso bile posebno odporne. Če je bil pritisk od zunaj močan, so morale popustiti. Usoda župe je bila v mnogih primerih tesno povezana s spodobnostjo in spretnostjo župana in županskega sveta. Lep primer nam mudi v tem pogledu župan Pribislav iz Barbañe (dokument iz 1199). Pribislav je pri segel, da bo spoštoval oblast pulškega grofa Rugerja. Pri vsem tem pa je najbolj zanimivo, da so zaprisegi prisostvovali vsi največji oblastniki s področja Pule. Tako zaprisego je napravil nadalje župan Dražica iz Galiniane ter župan Stepica iz Planje. Kot priče so nastopali tudi člani županskega sveta (Jurkonia, Boženja, Miroslav in drugi). Pribislav se je obvezal na neke dajatve, ki za tedanje dobo niso bile visoke in zadržal za svoje

ljudi precejšnje svobodošine. Ta izhod je bil edino pravilen in pameten. Če bi se Pribislav pustil v odkrite sovražnosti z grofom Rugerjem, bi vsej njegovi župi grozilo iztrebljenje. Zanimivo je, da se Benečani v aj začetka niso upali globlje utikati v zadeve Slovanov, živeli v Istri. Pribislav je na svojem področju zadržal svoj oborožen odred, ki je branil Barbañsko ozemlje pred napadi zlasti različnih fevdalnih pustošilcev.

Ko so prišli Benečani v Istro, niso vedeli, kaj pomeni prav za prav beseda »župan«. Dogodilo se je celo, da so v nekaterih primerih mislili, da gre za kako osebno ime. Tako zmedo odkriva celo listina iz leta 1654, ki govori o Peruškem poglavarju županu (Perušku di Capo Zupan) iz St. Mihela, županski odbor ali svet je bil sestavljen iz sodnika (Prodanič), dveh ocenjeval-

cev (Stojmila Mile ter Li'a), župa (Seku'a) ter še drugih referentov. Cim so se Slovenci navelili v Koprčini, se je tudi tu pojavila težnja za utrditev župe. Slovenski ljudje so pred nenasišnimi fevdalci in beneškimi okupatorji uporno branili svoje pravice.

Koprki škof Nađdinj (Corografia, 1700) pripoveduje, da je ime'a tedaj vsaka vas svojega župana. Glede župana ter županskega sveta v Kortah ugotavlja sledeče: Še danes je v Izoli običaj, da se podajo začetkom maja tja (v Korte) javni zastopniki ter rektorji s svojim svetom, da bi prisostvovali volitvam njihovega neposrednega glavarja, ki se v slovenskem jeziku imenuje župan, str. 437). Glede cerkve v Kubeđu pa navaja cerkveni napis iz leta 1582, v katerem je rečeno, da jo je posvetil škof Ingnazio iz Kopra, in da je bila cer-

kev obnovljena na zapoved župana ter županskega sveta (decreto zupani et totius communit curiarum).

Ime župana najetimo tudi med Uskoki, ki so se od 15. stoletja dalje naseljevali v Istri. Beneški guverner za Istro, Correr, je l. 1650 poročal o Uskokih med ostalim tudi naslednje: »Ti ljudje so zgradili v hribovitih in zapuščenih krajih mnogo bivaljših ter zatočišč in na področju Pule še zlasti ti družine, ki so prišle sem pod vodstvom njihovega glavarja Županovića.« Ime župan se je močno razširilo tudi med italijanskimi prebivalci v obalnih mestecih. Za primer lahko navedemo, da je v vseh obalnih mestecih v Koprčini dobro poznan izraz »el župan del torcio«, ki pomeni isto kakor vodja ožarne. Poglavlje o županah je izredno zanimivo. Zgodovina Istre pa nam nudi ravno o vprašanju županov obilno gradivo, o čemer bomo še poročali.

CITAJTE IN SIRITE
»ISTRSKI TEDNIK«

»ISTRSKI TEDNIK« NAŠEMU KMETU

VAŽNOST PLETVE

Plevel uničujejo na polju z vsakoletno menjavo pridelkov (s kolobarjenjem) z jesensko praho, s setvijo čistega semena in s pletvijo. Za plevel imamo raznim krajem in zemljiščem primerne ročne motike, ročne okopalnike in razruševalce in tudi take za vprežno živino. Precejšnji stroški za ročno pletje in pa skrb za čim večji pridelek nas sili, da se bomo morali posluževati strojev namesto preprostih ročnih motik. Koder so težke zemlje, bo treba uporabljati stroje z vprego.

Plevel odjemlje hrano kulturnim rastlinam, jim škoduje z obsenčevanjem in pospešuje s tem posebno v vinogradih razvoj bolezni, zlasti v vlažnih letih, kot je letošnje. Bolezni so glivičnega izvora in se raznožujejo pod ugodnim vplivom toplote in vlage. Zato ne zadošča za zatiranje samo uporaba raznih sredstev ampak tudi zatiranje plevela.

Plevel ima še drug važen pomen. Po dežju, zlasti po naliwu se zemlja seveda in na površju se zbije zemeljska skorja. Sesedena zemlja nima zadosti luknjičavosti, zato ne pridruže za razlino potrebne vlage, se kmalu posuši in setve trpe prezgodaj na suši. To opazujemo na setvah, ki ob suši še vedno dobro uspevajo, med tem ko na navadno orani njivi venejo.

Skorja, ki nastane po dežju na površju, povzroča trojno škodo.

1. Ovira dostop zraka k koreninam,
2. Zabranjuje dostop ponočne rosne vlage v zemljo,

3. Pospešuje izhlapevanje.

Nikakor ne moremo trpeti skorje na polju, temveč jo moramo po možnosti čim prej razbiti. Iz tega razloga je važno, da ne okopavamo le tedaj, kadar se rasota pleveli, ampak že prej, čim večkrat tem bolj.

Tudi po žetvi zelo je pomembna vlažna in pokriva s skorjo. Nemudoma jo je treba uboriti, ne samo zaradi plevela, ampak tudi iz navedenih vzrokov.

no posušijo. Če pravočasno ne podvzamemo vseh potrebnih ukrepov, se ta parazit tako ugnezdi, da na okuženem travniku ni več mogoče sejati te najbolj važne krmilne rastline. Kaj je torej ukreniti na mestih, kjer se pojavi predenica? Takoj moramo okužena deteljšča potegniti z njiv na dvorišča in sežgati. Čim bolj energično bomo v tem pogledu, tem prej bomo uničili tega nadležnega škodljivca. Kmetičke komisije in KLO naj dobro kontrolirajo osušeno seno in čim opazijo, da je okuženo, naj ga uničijo.

Dr. J.

Sprejem gojencev v dvoletno vinarsko-sadjarško šolo

Uprava dvoletne vinarske in sadjarške šole v Skočjanu pri Kopru obvešča mladince in mladinke slovene in italijanske narodnosti, ki imajo veselje do vinarstva, sadjarstva in vrtinarstva, da se vpišejo v prvi letnik.

Sprejemajo se učenci, ki so dovršili osnovno šolo od 14. let naprej. K prošnji (kolokviji z 10. din) za sprejem v šolo je treba priložiti rojstni list, zadnje šolsko izpričevalo, karakteristiko KLO, potrdilo KLO o socialnem in imovinskem stanju. Navedene dokumente naj reflektanti dostavijo šoli do 1. septembra 1950.

Prijavljeni mladinci in mladinke bodo polagali sprejemni izpit iz materinskega jezika (slovenščine ali italijanščine) in računstva dne 10. septembra tega leta.

Prijavijo se lahko tudi dijaki, ki so uspešno končali 3. razred Avlijanenta, kateri bodo takoj sprejeti v II. letnik naše šole. Dostavijo naj iste dokumente kakor za sprejem v I. letnik.

Šola ima internat, kjer imajo najlepša nagrada je, da z besedo in dejanjem popravijo krivice in otrokom pomagajo.

Čebula v zdravilstvu

Cebulo zelo dobro poznamo v kuhinji, vse premalo jo uporabljamo kot zdravilo.

Cebulin sok je uspešno zdravilo zoper kašelj in hripavost; napravimo ga tako, da denemo v steklenico s širokim grlom narezano čebulo, jo potresemo s sladkorjem ter postavimo vse na toplem prostoru. Tekočina, ki se po več urah napravi, dajemo po žličkah in učinek je viden že po kratkem času.

Cebula je tudi dobro zdravilo za gnojne oteklino: Zavežemo si je velik kos na oteklino mesto in čez noč se nam tvor zmečča; če je treba to tudi ponovimo. Čebula hladi ter pospešuje naravno zdravljenje.

Cebulin in osin pik ne pustita zlih posledic, če ranico takoj nateremo s čebulinim sokom; v vsaki kuhinji bi torej morali redno uporabljati čebulo.

Uničujmo

V Istri si kmetijstva brez vrb (bek) ni mogoče zamisljati. Saj vidiš, da si pozimi delavci kadar kopajo vežejo z vrbo hlače, da jih ne ovirajo pri delu.

Ureditve latnikov itd. pa je brez vrb nemogoče. Tako vidiš med njivami ob cesi povsod vrbo. Nekajkrat se treba vrbo. Te vrbe so kako nalahše težko za oboje greš proti večeru kadar senca pada, po cesi pa ti terno, katero v čebuljaku. Te ose pa proti večeru ne brajo zamažati ampak po dnevni vročini hodijo iskat zgodnje grozdje, grozdje iz katerega srkašo sladek sok. Škoda, ki jo napravijo ni majhna. Vendar pa se naši vinogradniki za njo ne zmenijo, ker ose delajo škodo že toliko let in tako mora biti.

Pred leti smo cepili eno vrsto trt na »dišeči traminec«. Trta je dobro rodila, pač pa ima za te kraje slabo staro stran, ker pre zgodaj zori. Ose so sok iz jagod tako izpile, da sem na 20. septembra na latniku 40 cm dolžine nabral eno brento napol suhih jagod in petlik. Vse druge petlike so bile prazne in suhe. Trto pa sem moral precepiti.

Lansko leto se je napovedala borba oljnih mušic in je uspeh bil dober. Ali bi se proti osam ne poizkusilo z mešanico melase in svinčenega arsenika? Saj tudi ose ljubijo sladko. Dobre volje je treba in v par letih bomo tudi to golazen uničili.

Prelog Ivan

O žitnih škodljivcih

Žito v skladiščih, silosih in kašah in tudi pri prevozu iz kraja v kraj je izpostavljeno napadom raznih škodljivcev. Nekateri škodljivci so vidni s prostim očesom (miši, podgane), tako da je njihova škodljivost nedvorna. Mnogo nevarnejši pa so drugi drobni, komaj vidni škodljivci. To so živalice iz skupine pajkov, imenovane »grinje«, sem pa spadajo tudi žitni žužki in druge žuželke. Po računih dosega letovna izguba zaradi teh škodljivcev vsako leto vrednost milijarde dinarjev. Če je skladišče vlažno in dovolj toplo, se pojavi tudi žitna plesen — zopet eden vzrokov propadanja žita v skladiščih. V zvezi z zaščito žita pred plesni so ugotovili, da je skoraj sleherni žitni zrn okužen s plesnobačnimi sporami — treba je le, da pride zrno v ugodne pogoje (vlaga, toplota), da se plesen razvije.

Zaradi vojnih razmer so v mnogih državah povetili posebno paž-

njo čuvanju žita v skladiščih in zaščiti pred žitnimi škodljivci! Iznašaji so mnogo sredstev za uničevanje žuželk potom zadimljenja. Ena teh sredstev je »metilbromid« — sredstvo, ki se uporablja v zapadnih državah. To je izredno lahko izparljiva tekočina in njena para žitu pra v nič ne škoduje, vendar pa ubija vse vrste žuželk. Z raziskovanjem so ugotovili, da ne zadostuje samo spustiti paro metilbromida v prostor nad žitom v silosu, skladišču itd., temveč je potrebno, da prodre para prav med vse plasti žita, da pride v dotik s slehernim zrnom.

OBVESTILO KMETOVALCEM

Kmetijski oddelek Istrskega okrožnega LO obvešča kmetovalce, da ima na razpolago 400.000 sadik cvetače, ohrovt in poznega zelja. Sadike se oddajajo po zelo niskih cenah. Interesenti se lahko zglasijo za nakup sadik pri Okrajnem kmetijskem odseku v Kopru.

NEKAJ O LEČI

Leča je zelo redilna hrana. Prav nič ne zaostaja za fižolom in v nekem pogledu ga še prekaša. Cudno pa je, da se pri nas ne goji. Morali bi poskusiti. Ta stročnica spada v zgodnjo spomladansko zelenjavo. Ogromne količine leče pridelajo zlasti v južni Italiji.

Kako se seje?

Jesen ali pa tudi spomladi. Pri jesenski setvi je najbolj primeren november (druga polovica) pri spomladanski pa mesec marec. Seje se v razdalji od 1/2 m in 2-3 cm globoko. Vzame se od 10-15 zrn. Spomladi požene gost grm. Ob prvem močnejšem soncu očevte. Majhni stročki dozoriijo v 10-14 dneh. Dozori še prej kakor grah.

Ciščenje leče je enostaven stvar. Ko je popolnoma dozorela, je treba male grme popipati in povezati v snope. Po nekaj dneh se že lahko omlati in potem spravi v suh prostor.

Leče je več vrst in vse vrste

niso enako dobre. Najbolj donosna je tista vrsta, ki ni ploščata in je nekoliko jajčaste oblike in temnorjave barve. Pri leči ni mnogo dela in je kot hrana zelo uporabna. Poletna suša ji ne more škoditi, ker dozori že spomladi. V naših krajih bi verjetno zelo dobro uspevala in sicer spomladanska.

Pozor pred deteljno predenico

V zvezi s povečanjem setevne površine detelje in lucerne smo si postavili za nalogo, da bomo v tekočem letu pustili drugo košnjo lucerne dozoreti za seme. Seme lucerne moramo letos doma pridelati. Imamo v e možnosti, ker druga košnja prav dobro kaže. Na nekaj pa moramo opozoriti pridelovalce ter kmetij komisije po vaseh. Na več mestih našega ozemlja se je pojavila na deteljščih nitasta trava, ki se ovija okoli stebel detelje in lucerne ter tem rastlinam sesa sok. Rastline hiraajo, venejo in se konč-

POLETNA SETEV POVRTNIN

Kmetijski odseki Istrskega okrožja izvajajo ofenzivno propagando za setev poznih povrtnin. Takoj po žetvi žitaric morajo biti vsa ustrezajoča zemljišča zasejana s povrtninami. Časi prevelikega pridelka in krize pri prodaji pridelkov so za nami. V deželi, kjer je ljudska oblast, ne poznamo omejitvev pri potrošnji poljskih pridelkov. Čim več se pridelaja, tem več se potroši. Možnosti oddaje pridelkov so velike. Kar ne bo moglo sprejeti tržišče, bomo predelali v tovarnah »Ampele« in »Arrigoni«. Same tovarne že kontrahirajo s kmeti količine fižola za stročje, paprike, kumarice in drugih povrtnin, ki jih bodo prevzele, tako da je danes naš kmet lahko brez strahu, da bo moral oddajati pridelke po preniklih cenah, ali da jih bo moral celo vreči v morje, kakor se je že pred leti dogajalo. Vrhu tega pa je kmetu zajemeno, da bodo vse pridelke z lahkoto oddali po zelo

ugodnih vezanih cenah, kar pomeni, da bodo lahko po nižjih enotnih cenah nabavili umetna gnojila, stroje, orodje in drugo industrijsko blago.

Katere kulture pridejo predvsem v poštev?

Nizki fižol v stročju, brez niti, tipa Tegoline, zgodnji grah (Eks-pres, Senator), kumarce za vlaganje, paprika (peperoncini). Te povrtnine naši kmetje lahko sadijo v neomejenih količinah. Naše tovarne imajo možnost, da celoten pridelek predelajo. Razen omenjenih pridelkov bomo povzeli posebno pozornost zelju. V juliju je najpripravnejši čas za sajenje vsakovrstnega zelja in vseh vrst kapusa. Od vrst zelja pride pri nas v poštev nanosko. Nanosko zelje je predvsem najbolj odporno proti vremenskim nevarnostem (suša, mraz), z druge strani pa ga lahko uporabimo v kuhinji kot preno hrano, ker se

dolgo časa ohrani in je dalje časa uporabno. V kisani obliki pa se dobro in dolgo časa ohrani kot zelo priljubljena, cenjena in zdrava jed. Za zeljem pridejo v poštev cvetača (Erfurtska in »Zgodnja iz Jesia« (Precoce di Jesi), ohrovt (verza), brokoli, zelena (sedani) in čebula. Izven obalnega pasu imamo velike možnosti gojitve zelenjave v dolini reke Mirne. Tukaj moramo, vsaj v določenih predelih, opustiti nerentabilno kulturo koruze. Upoštevati moramo podnebne, talne in tržne razmere. Naše delo mora biti bolj načrtno. Opustiti moramo enarhično produkcijo v kmetijstvu. Uvesti moramo pravo kolobarjenje. Le na ta način bomo zvišali pridelek do sedaj nedoseženih rezultatov. Naši kmetje so si že na čistem, kar se tiče upoštevavanja podnebnih in talnih razmer. Vedo, katere kulture na katerem terenu bolje in katere slabše uspevajo, toda vsi se še ne strinjajo z navodili

obla ti glede zahtev tržišč samih. Ne smemo se nanašati le na vrsto, kar je bilo. Vzeti moramo v poštev sajenje razmere. Prakea je dokazala, kdo ima prav.

V dolini reke Mirne se je n. pr. priporočalo kmeto, naj sadijo čebulo. Vsi se niso odzvali pozivu. Neverneži pa so ostali z dolgim nosom, ko je en sam kmet dobil 400.000 lir za pridelek čebule na enaki površini, na kateri je drugi kmet dobil za buče le 5.000 lir.

Tudi za izvoz čebule imamo velike možnosti. Ne smemo pa gojiti le belo čebulo, čeravno da večji pridelek kakor ostale vrste. Saditi moramo eno četrtino bele in tri četrtine rožnate ali rjavkaste vrste. Naši kmetje se morajo povezati s svojimi kmetijskimi odseki. Vsa navodila, katera dobijo naši KLO, morajo zajeti našašče ljudske množice. Opustiti moramo vse predsodke in neodločnost. Vse, kar ljudska oblast ukrene, gre v prid ljudskih množic. Upoštevati in izvajati nasvete in navodila, pomeni delati za srečnejšo bodočnost poedinca in skupnosti.

Ne smemo se nanašati le na vrsto, kar je bilo. Vzeti moramo v poštev sajenje razmere. Prakea je dokazala, kdo ima prav.

Kmetijski svetovalec odgovarja

Vprašanje: Letos smo imeli slab pridelek krompirja. Posebno huda bo glede semena, ker je krompir bo'an. Kje bi lahko dobili semenski krompir? Bi mogoče dobili kaj krompirja iz bujkega okraja?

Odgovor: Tovarišu iz Kort odgovarjamo, da je bilo dovolj govora o problematiki krompirja v našem tisku in v kmetijski nedeljki uri preko radia. Krompir je letošnji bolan in kmetijski odsek se za nima in preučuje možnost uvoza semenskega krompirja iz Slovenije ali ravno pri krompirju moramo biti zelo previdni, ker je nevarnost uvoza koleraid kega hrošča. Na vsak način bo oblast ukrenila vse, kar bo v tem pogledu mogoče. Kar se tiče uvoza krompirja iz bujkega okraja ni nobenih težkoč, le da tudi tam niso v nič boljšem položaju kot pri nas.

Vprašanje: Trte cepiljenke napadajo posebni hroščki, ki izjedajo pogankje cepilcev, pri tem pa močno poginjajo podlage. Je mogoče kaj ukreniti, da se te škodljivce uniči?

Odgovor: Tovarišu iz Kroga naprošamo, da nam čimprej pošlje v majhni skatlici po enega ali več hroščkov. Le v tem primeru bomo lahko podali točna navodila o zatiranju škodljivca, ker teh je več vrst.

Eriporočamo pa do tedaj, da trte (cepiljenke) oprasite z DDT pripravkom v prahu (Pantakan ali Pepein), ki se dobi pri naših zadrukah ali v Zadrugi trgovini kmetijskih potrebščin (Pitacco) v Kopru. Vse na novo cepljene trte morate obenem večkrat opleti in okopavati, ker boste na ta način spravili te škodljivce, ki živijo v bližini stebel, v doljne plasti zemlje in jih na ta način uničili. Zelo uspešno sredstvo za uničevanje vseh zajedalcev trte pa je arzenat. Trto poskrpimo s 5-odstotno raztopino apnenega ali svinčenega arzenata. Uporabo arzenatov pa je sedaj, ko že grozdje zori, popolnoma odsvetovati, ker je nevarnost, da se zastrupijo ljudje in živali, torej vam ne preostaja drugega kot uporaba Pantakana ali Pepeina, ki ni nevaren niti ljudem niti živalim.

Zakaj imamo tople pijace po naših javnih lokalih

Niti dihati se ne da, slišimo te dni po mestu; tudi tisti, ki prihajajo iz Slovenije, tožijo. Vročina je zadnje čase postala res nevzdržljiva. Spomin nam se obrača na stare čase, ko so pripravili led po višjih predelih v zimskem času in ga do poletja shranjevali v ledenicah.

Danes pridelujemo led na sodobni način v Izoli (nekateri ne vedo, da je Izola oddaljena od Kopra le 6 km), poleg tega je MLO izdal okrožnico, s katero poziva, naj se gostinski obrati pozanimajo za do-

Kanalizacija Kopra

(Pogovor med dvema »komarama« in delavcem, ki sliši razgovor)

SIORA MARIA: Ste videla, draga Gigetta, kaj so začeli delati ti prekleti Titini po koprskih ulicah? Odkar so odprli kanale, je vse več »pantigana« po mestu (Op, ur. prej so podgane živele po napol odprtih kanalih).

SIORA GIGETTA: Niti podganam ne dajo več miru. Preganjajo jih iz ulice v ulico. Kdaj pa bodo te kanale uredili? Ze v zgodnjih nedeljskih urah slišim krampe in lopate; človek kar spati ne more več v miru.

DELAVEC (ki sliši pogovor): Ne bi škodilo, če bi podgane vas spodbile iz hiš pomagat tistim, ki urejajo vaše smrdljive ulice, če vas že ne moreta socialni čut in smisel za higieno vašega mesta.

Koreja in »Korajo«

Vane: Povej mi, Drejče, kako ti presojaš sedanjí položaj v Koreji?

Dreja: Stvar je zelo enostavna. Amerikanci imajo na razpolago dovolj materiala in poveljnikov, manjka jim pa ljudi (borcev) in »koraje«, zato bodo izgubili Korejo.

(Nadaljevanje)

Kada koli sem premišljal o tej okoliščini iz mojega življenjepisa, še včasem sem se zamislil: saj mora biti res na moč dovpljivo, umreti pod tujim imenom. To utegne biti posebna s'adkost za mrljica, ako se mu potreči pripraviti svoje bližnje, da ga pokopljejo pod tujim imenom. Koliko zanimivih zapletkov in kakšnih zapredkov se lahko tu zamota. Ko sem se kdaj vmišljal sam v takšno stanje, sem že vnaprej užival v zmoti svojih bližnjih, ki me imajo še mrtvega za dolžnika, čeprav sem bil zanje še živ za žive dni vselej mrtvev. In nato se zamišljam v položaj svoje žene, ki bi kljub temu, da bi resnično bila vdova, nikakor ne mogla biti vdova. In potem v razočaranje profesorja Sime Mitroviča, ki iz nekakšnih hudobnih zadovoljstvom že nekaj let razpisuje fraze za nagrobni govor, katerega kani govoriti pred cerkvijo in naposled v mnoga in mnoga druga zapletena in nerazrešena razmerja.

Rodil sem se v neki stari hišici blizu beograjske zbornice cerkve. To hišico so pozneje zbrskali iz zemlje in na njenem mestu je zrastle visoka palača Narodne banke, tako da so se znašli bančni zakladi natančno tam, kjer je bila soba, v kateri sem se jaz rodil. In ko bi se zdaj našlo kakšno hvaležno pokopanje in bi postavim, hotelo s spominsko ploščo označiti kraj, kjer sem bil jaz rojen, bi mi morali ploščo z napisom: »Tukaj se je rodil« itd. vzdati v Narodno banko na-

IZ AVTOBIOGRAFIJE

tančno nad tistimi pritriljenimi okni z debelimi železnimi rešetkami, kjer je zakladnica in kjer počiva zlata podlaga Narodne banke. Le predstavljajte si, kako lahko bi to spravilo v znotaj kakšnega poznejšega življenjepisa, ki bi nemara na temelju takšnih dejstev dokazoval, da sem jaz nezakonni otrok divjega zakona med guvernerjem Narodne banke in vratarjevo vdovo. Da bi prikrila guvernerjevo sramoto, ki bi utegnila vplivati celo na bančni kredit v tujini, se je vratarjeva vdova skrila po sklepu upravnega in nadzorstvenega odbora med blaginje, v katerih je zlata podlaga banke. Tu me je rodila in zbakala v neko blaginjo, kjer me je nato našla neka komisija, ko je prestevala gotovino in je še mene vpelala v bilanco na strani dohodkov. Seveda, stopiti v življenje iz zakladnice Narodne banke in nositi na sebi podpis guvernerja Narodne

Prefrigan, je bil prefrigan

Ce še ne veste, pa vam bomo povedali, da je kmet Ražen Gverino iz Keštabone št. 16 zelo prefrigan mož. Dne 13. t. m. pa je z vso njegovo prefriganostjo ostal res prefrigan, tako da mu prav gotovo ne bo več volja z vodo močiti plotu, v katerem je skrbno zložil gnile smokve in jih misli prodati kakor za lepe in kvalitetne »fige«.

Odkupna zadruga v Kopru je njegovo prefriganost odkrila in tako je bil Ražen za vse poražen, ker se je zmotil v svojih računih.

Vidaljevec: Kdo pa si ti? Meni se zdi, da si ravno ti sovražnik demokratske Italije!

Legaš: Vi se motite. Lahko takoj dokažem! Poglejte, imam izkaznico! Vidite, na njej piše: Lega Nazionale!

Vidaljevec: Da, sedaj se vas celo spominjam! Bilo je v Viale XX. settembre. Vi ste bbbb...

Legaš: Toda, kako morete kaj takega reči. Veste, jaz sem odločno

Tonić eno Čelić diškorajo . . .

TONIC: Dobro jutro Čelić! Ben kaj me boš povedal nunege?

CELIC: Dobro jutro, dobro, ma kaj te čon povedat, ke je bulše mučat. Ko mučiš, največ indevetaš. Jes anka ko gren na zastanek, najrajše mučin en delan moje paše eno bi reku, da naj dela usak kor jes ali po usak po soje.

TONIC: Znaš Čelić, da je svoboda eno zatu je moč šrajat kar se če samo, kar je preu za delavca eno kmeta — za use une ke delajo da be brž zgradila sošaližmo anka prnas. Kaj ne znaš da prnes vu-

Bratski objem

CELIC: Vre usi znažo samo ti ke stojš zmeraj doma ne znaš teč. Ko be pršu šaldo na zastanke be vse tu zneu. Ma za te ne razbrajat te čon povedet dei. Ben najprvo so rekle koj smo du zdej napravle eno kaj bomo vse napravle. Za ljudske dom, ke moram, usi, pomagat, da bo brž na: rejen so rekle, da trba napravet en močan kolektiv prnas u Supetre eno ano frontovsko bregado, da bo usake dan delala na ljudskem dome.

CELIC: Ben kaj pansaš Nino, bo kej s tem kolektivom. Mete ne gre, ke jes rajši živem san, samo da me pistijo u mere. En ko bejo sle usi pa be šu anka jes. Ma taku —

TONIC: E znam, znam, da te smrdi kolektiv, da se držiš nazat. Ma prej a' ponjer bomo sle usi, šeben ke nas ne bo noben prisilu.

CELIC: Bon bon matu je prvo mojo znet, da bo vse tu prnes. Tonić rajši pestmotu eno rajši šrajajmo kei od naše mladitine.

TONIC: Muče, muče saboter znaš!

CELIC: Ma zakaj Tone, kaj sen nar-edu?

TONIC: Brižen šempio tisi šu volet, samo da nas beš sabotiral in vides zdej, da se pruseš, ke vides, da se tabot fehu! Ma zdej oramaj, sar je, je! Mi čemo usenako zgradet prnas sošaližmo, anka parz tebe, da znaš!

BRANIMIR NUSIC

SATIRE IN HUMORESKE

banke, takemu je bilo lahko obdržati dober tečaj, tako na priliko, da bi dokončal svoje razmišljanje tisti moč bodoči življenjepisec. Toda, hvala bogu, pri nas nikakor ne kaže, da bi se kaj kmeta znašlo kakšno hvaležno pokolenje, a čimer je dano zadostno jamstvo, da nikakor ne bo prišlo do tolikšne zmede v mojem življenju.

Rodil sem se o polnoči, zato v mojem življenju pač ni mogoče reči: zagledal je beli dan dne 8. oktobra 1864. leta, marveč: zagledal je luč lojene svede 8. oktobra 1864. leta.

Takoj po rojstvu sem brez lastnega sodelovanja in krivde napravil zmedo v hiši. Babica, ki je bedela ob postelji moje matere in se krepčala z rumom, je razglasila, da je novorojenček ženskega pola. Ob tem poročilu, da sem punca, je moj oče pijunil, se počeljal za uh-ljem in zinil nekaj grdega, česar tedaj še nisem razumel, ker materinske nisem zadosti poznal. Pozneje sem zvedel, da je bil moj oče eden izmed naprednejših ljudi in da je strašno sovražil tisti ostanek barbarske šege, pa kateri je treba šteti dekletu do to.

Nikoli nisem povpraševal, kako neki se je mogla babica zmotiti in me razglasiti za punco; mislim pa, da se je to zgodilo v raztresenosti. Babica je bila stara, zarjavela devica in pri takih, pravimo, ni izključena tolikšna raztresenost, da imajo moškega za ženske in, narobe, ženko za moškega.

Lahko si mislite, kako smo bili drugi dan voj v hiši presenečen, ko smo zjutraj zvedeli, da sem fant. Babica je svojo zmotno opravičevala s slabo svečavo. Očetu je bil ta popravek nenavadno všeč in jaz sem se resnično jezil na babico, kaj neki povzod vtika svoj nos in zakaj je pri meni odkrila pravi spol. Kajti prepričan sem bil, da bi zame bilo mnogo boljše, če bi o tal dekle. Kakor sem danes plovit prijatelj, bi bržčas bil tudi plovit prijatelj ženska in bi v tem primeru imel doslej že popolno izdajo svojih zbranih spisov, medtem ko jih takole kot prijatelj še nimam.

Babica je pri tej priložnosti dognaša še to, da sem se v rojstvu zakaval za sedem dni. Sam ne vem, po katerem vzročni redu naj bi bil prišel sedem dni poprej; vem pa, da sem v tej zamudi vse žive dni

videj žaloigro. Zamislite si, prosim vas, prvi nastop na odru, prvi pojav v življenju, pa se zamudim za sedem dni in to v času, ko še nisem imeli državnih železnic. In pa tisto — kar sem bil že nekje spredaj omenil — da je bil moj oče vse do mojega rojstva bogataš in je nekako prav tiste dni prišel na kant, kar ce pravi če se ne bi bil zakaval za sedem dni, bi se bil še lahko rodil kot bogatašev sin. Tako pa se zlim samemu sebi kakor tisti, ki je bil povabljen na obilno in razkošno kosilo, pa ti pride dobro uro prepozno, ko je bila vta miza že pospravljena in mu žele postreči le še s tremi jajčki ter ga povrh še ljubezljivo vprašajo, ali jih želi v trdo kuhana ali cvrta.

Ker sem torej imel to zamudo za veliko žaloigro v svojem življenju, sem pozneje večkrat vpraševal, ali bi lahko nekako dobil od usode zadostenje, z drugimi besedami: ali je mogoče nadomestiti to izgubo sedmih dni, ki sem jih utrpel zaradi zamude.

»Lahko, s kafrol me je to ažil moj hišni zdravnik.

»Kako s kafro.

»Nu, kadar boste umirali, vam la ko vibrigamo malce kafre pa vam podaljšamo življenje za kakšnih sedem dni, kolikor ste jih izgubili pri rojstvu.

Od tega dne, ko me je zdravnik tako potolažil, sem prišel globoko in vdano spoštovati medicinsko znanost,

(Nadaljevanje sledi)